Graven in het groen

Prehistorisch boerenerf in Driebergen-Rijsenburg **Jaargang 2, nr. 1**

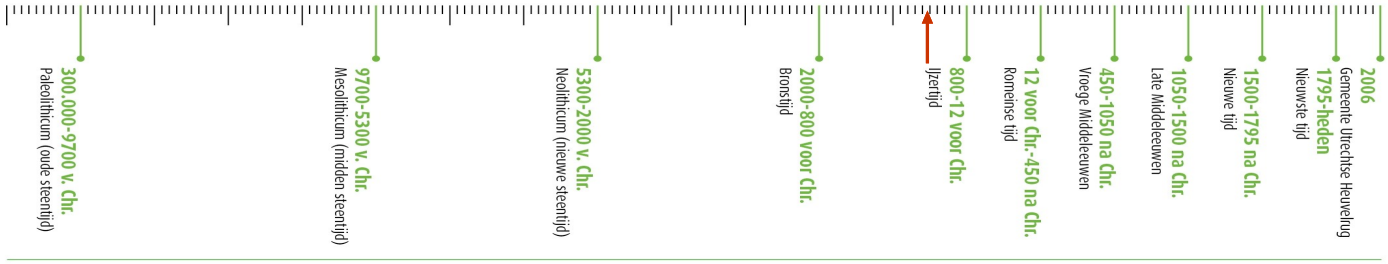

Wonen op de flanken

Niet alleen nu is het prettig wonen in de bosrijke omgeving van de flankdorpen op de heuvelrug. Ook 2500 jaar geleden was dit een geliefde plek om te wonen, getuige de sporen van een boerenerf daterend van vóór het begin van onze jaartelling, die zijn gevonden aan de Lange Dreef in Driebergen-Rijsenburg.

Verkleuringen in het zand

In 2009 is vooruitlopend op de nieuwbouwwerkzaamheden door archeologen een opgraving uitgevoerd aan de Lange Dreef. Na verwijdering van de bovengrond kwamen donkere verkleuringen aan het licht, die zich scherp aftekenden tegen de gele zandgrond. De verkleuringen bleken de restanten van houten palen die hier meer dan 2500 jaar geleden in de grond zijn gezet.

Links: De afdrukken van houten palen van een opslagschuurtje, ook wel spieker genoemd, tekenen zich donker af tegen de lichte zandgrond. Rechts: Zo zal een spieker eruit hebben gezien. (Tek. Kelvin Wilson, bron www.archeos.nl)

Boeren in de ijzertijd

In totaal zijn de restanten van zes houten boerderijen, 23 houten opslagschuren, spiekers genoemd, twee waterputten en zeven greppels gevonden. De boerderijen zijn, evenals de spiekers, niet gelijktijdig in gebruik geweest. De boerderijen dateren tussen 350 en 100 voor Chr. Deze periode wordt de midden– en late ijzertijd genoemd. In de ijzertijd leidde het grootste deel van de bevolking een boerenbestaan. Het boerenbedrijf kende een gemengde bedrijfsvoering, er werd dus zowel vee gehouden als het land bewerkt. Families woonden in houten boerderijen met een dak van riet of stro. Ook het vee werd in de boerderij ondergebracht die een woon– en een stalgedeelte had.

Archeologen aan het werk aan de Lange Dreef in Driebergen

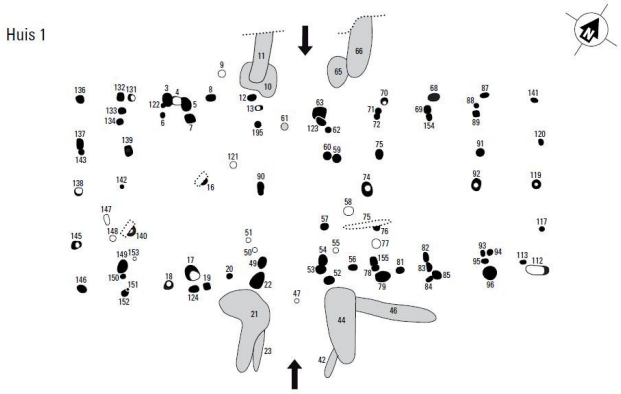

De plattegrond van een Lange Dreef-boerderij.

Hierboven staat een tekening van de plattegrond van één van de Lange Dreef-boerderijen. De zwarte verkleuringen zijn de afdrukken van palen, in lichtgrijs zijn greppels aangegeven. De boerderij was 15,5 m lang en 6 m breed. De pijlen geven de ingangen aan. Ten westen (links) van de ingangen was het woongedeelte. Aan de oostzijde zijn sporen van stalboxen, waarschijnlijk voor koeien, aangetroffen. Op het erf rond de boerderij stonden een of meerdere spiekers. In deze opslagschuurtjes is mogelijk de opbrengst van het land opgeslagen, zoals gerst en vlas.

Zo heeft de boerderij er mogelijk uitgezien. Deze reconstructie staat in Eindhoven. (bron: www.thuisinbrabant.nl)

Archeologie

GEMEENTE UTRECHTSE HEUVELRUG

Tijdens de opgraving zijn ook gebruiksvoorwerpen uit de ijzertijd gevonden. Een bijzondere vondst was een bronzen mantelspeld, hiernaast afgebeeld.

Kaas en zout

Ook zijn er 2645 aardewerkscherven aangetroffen. Deze scherven zijn afkomstig van vaatwerk dat werd gebruikt in de prehistorische keuken, met name als voorraad– en kookpot.

Een bijzonder aardewerkfragment was een kleine bodemscherf waarin een klein rond gaatje was gemaakt. Dit is een restant van een zeef (van aardewerk), die mogelijk kan zijn gebruikt bij de productie van kaas.

Naast de boerderijen is een diepe waterput aangetroffen waar de bewoners hun water geput zullen hebben.

In de waterput is een fragment van een zoutcontainer aangetroffen. In de Nederlandse kuststreken werd in deze periode zout gewonnen uit zeewater. In langwerpige cilindervormige 'zoutgootjes' werd het zout getransporteerd. De Westnederlandse zouthandelaren wisten dus ook de heuvelrug te bereiken.

Vlas en huttentut

Onderin de waterput zijn zaden aangetroffen van allerlei gewassen. Sommige gaven aanwijzigen over de bestaanswijze van de bewoners. De boeren op dit erf hebben raapzaad, vlas en huttentut verbouwd. De olie uit deze gewassen kunnen op allerlei manieren zijn gebruikt, en uit de stengels van vlas kan ook touw en textiel worden gemaakt. Gerst is ook lokaal verbouwd. De korrels werden tot brei gekookt, maar er konden platte broden of koeken van worden gemaakt. Ook spelttarwe, pluimgierst en emmertarwe in de vorm van brood en pap heeft aan de Lange Dreef op het prehistorische menu gestaan.

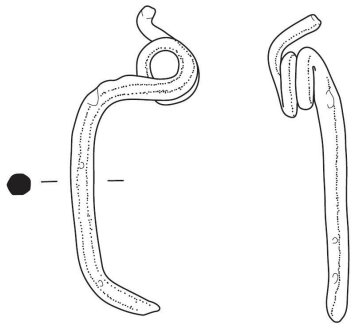

In de greppel naast een van de boerderijen is een bronzen mantelspeld aangetroffen. Dit type speld, ook wel een draadfibula genoemd, dateert tussen 150 en 100 voor Chr. De speld werd gebruikt om kledingstukken vast te maken. Deze fibula is ongeveer 3,5 cm lang.

Zien en beleven

De sporen van de prehistorische boerderijen aan de Lange Dreef zijn niet meer te zien. Op de plaats van het boerenerf worden huizen gebouwd. Op sommige plaatsen in Nederland is een 'bezoek aan de ijzertijd' echter wel mogelijk. Bijvoorbeeld in Eindhoven of Dongen, waar boerderijen uit de ijzertijd zijn nagebouwd. De reconstructie van de voorkant van deze folder is in Eindhoven in het echt te zien.

Meer info:

www.historisch-openluchtmuseum-eindhoven.nl

www.ijzertijdboerderij.nl

De prehistorische boeren aan de Lange Dreef hebben kaas gemaakt, vlas verbouwd en gerstepap gegeten.

Meer lezen

Meer informatie over de opgraving aan de Lange Dreef kunt u lezen in:

Schurmans, M., *Een nederzetting uit de Midden en Late IJzertijd in Driebergen-Lange Dreef, gemeente Utrechtse Heuvelrug.* Zuidnederlandse Archeologische Rapporten (ZAR) 45. Amsterdam 2011

COLOFON

Dit is een uitgave van de gemeente Utrechtse Heuvelrug

Tekst: Annemarie Luksen-IJtsma

Voor meer informatie: www.gemeenteutrechtseheuvelrug.nl > wonen & leven > natuur, landschap, cultuurhistorie en archeologie > archeologie
of email: archeologie@heuvelrug.nl

Archeologie

GEMEENTE
UTRECHTSE HEUVELRUG